

Омельяненко К.Г.

студент,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

КОЛІР ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА ГЛЯДАЧА У КІНЕМАТОГРАФІ

Колір є непрямим, однак дуже важливим інструментом візуальної комунікації. Завдяки прискоренню процесів появи нових інформаційних ресурсів, потреба у візуалізації значно зростає. Із плином часу людина все більше зникає до наочного сприйняття. Як наслідок, зростає попит на розширення асортименту об'єктів візуального мистецтва як елементу естетики та дозвілля, що присутнє у житті кожної людини.

Однією з ключових сфер мистецтва та культури, де колір грає далеко не останню роль є кінематограф. Це найбільш «передовий» вид мистецтва, що має величезний вплив на формування світогляду людини. Як саме ті чи інші кадри викликають у нас емоції та транслюють думку яка не була озвучена? Серед багатьох інструментів, які використовують режисер і художник для створення атмосфери, колорит картини завжди впливатиме на глядача. Колір допомагає створити настрій, задає загальний тон в окремий жанр, підказує, на які об'єкти звернути увагу, встановлюючи акценти на певних деталях або персонажах, висловлює розвиток конфлікту, а також здатен розділити сюжетні лінії тощо.

Активно колір почали вивчати, адже він має беззаперечні властивості впливу на психо-емоційний стан людини. Переживання викликані певним сприйняттям кольору є суб'єктивними та неоднозначними, однак закономірності все ж існують. Взаємозв'язок між кольором та емоцією досліджувався зарубіжними мислителями та психіатрами: Й.В. Гете, К. Гольдштейн, Й. Іттен, Л. Вітгенштейн, М. Люшер, Г. Роршах, А. Еткінд, С. Кравков, Ч. Осгуд, О. Шаусс, В. Кандинський. Розгляд проблематики кольору як візуального інструменту формування емоційних стратегій у кінематографі представлений у працях С. Езенштейна, О. Довженка, Р. Арнхайма, В. Горпенка та ін.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей взаємодії кольору й контексту, характеристик впливу кольору на психо-емоційний стан людини, а також кольору як засобу комунікації у кіно.

Як відчутти сенс кожного кольору? Йоганнес Іттен [1, с. 13] говорив, що колір – це уособлення життя, так як світ без фарб представляється нам мертвим. Колір – це дитя світла, і його мати. Світло, як перший крок у створенні світу, відкриває нам через колір його живу душу. Це свідчить про багатогранність і прихований потенціал кольору як поняття, яке ми зазвичай не осмислюємо, але відчуваємо. Коли ми говоримо: «почорнів від горя; почервонів від гніву, позеленів від злості, посірів від страху», ми інтуїтивно пов'язуємо емоційні переживання із кольором. Взаємозв'язок кольору та емоції не носить довільного характеру, ці поняття «зчеплені» між собою на глибинній основі [2, с. 42].

Звертаючись до питань психології кольору в кіноіндустрії, варто зауважити, що вже на перших порах автори фільмів свідомо підходили до вибору кольору. Вони спонукають глядача інтегрувати те, що він знає як реальність, з тим, що бачить на екрані, щоб відчутти себе перенесеним у світ, створений режисером. Так ми розуміємо, що переглядаючи фільм, мимоволібно ми стаємо учасниками багатогранного процесу, завдяки зусиллям професіоналів, наближеного до реального життя або спеціально створеного ілюзорного світу фантазії, що так чи інакше змінює відображення дійсності для нас як глядачів на цей проміжок часу.

Колір у кіно виконує такі основні функції: сюжетна, символічна і драматична. Сюжетна відповідає за орієнтування у просторі, наприклад, якщо режисер прагне за допомогою кольорів розрізнити виміри. Символічна функція, як правило, відповідає за настрій у кадрі. Драматична функція відповідає за використання кольорів для ідентифікації персонажів. Так, нову знайому героя можуть навмисно одягати в холодні кольори, адже вона для нього – стороння, а от близька людина – тепла, тож її одяг часто показуватимуть у теплих відтінках [3]. Звертаючись до костюмів як до вагомого засобу комунікації, варто відзначити, що художник має враховувати загальний авторський колорит, розкрити характер персонажа, його емоційний стан та розвиток особистості, пов'язати персонажа з іншими та із середовищем, враховувати можливі зміни кольору залежно від освітлення чи подальшої корекції. Крім того, режисер і художник може вводити додаткові смисли. Наприклад, Пітер Грінуей у фільмі «Кухар, злодій, його дружина та її коханець» (1989) змінював кольори костюмів залежно від того, у якій кімнаті знаходились герої. Також, творці кіно вдавалися до таких прийомів, як використання контрастних кольорів для позначення протилежностей характерів персонажів, або навпаки

використовували ті самі кольори ідентичної насиченості, акцентуючи на глибокому зв'язку між персонажами [4]. Так само, колір яким позначено персонажа, може змінюватися залежно від зміни характеру героя.

Розглянемо загальну характеристику основних кольорів як елементів потенційного впливу на емоції та їх значення у кінематографі. Варто зауважити, що кожен колір має як позитивну характеристику, так і негативну.

Білий колір пов'язують із легкістю, духовністю, чистотою [5]. У кіно він часто виступає тлом, допомагає розширити простір та створити відчуття легкості. Також, білий використовують як основний в утопічних стрічках і картинах про майбутнє, де він пропагує мінімалізм буття або ж звертається до повної ідентичності та відсутності відмінностей між людьми.

Чорний колір манить своєю загадковістю, однак здатний пригнічувати та приховувати. Якщо персонажі чи основні об'єкти є контрастними, чорний підкреслює їх інакшість.

Сірий колір позначає розсудливість, реалізм і водночас – страх втрати, печаль, виснаження [5]. У кіно сірий колір висловлює відсутність емоцій, це пауза, переосмислення, територія відпочинку від швидкоплинних змін.

Червоний – лідерство, наполегливість, динаміка, творення, разом з тим – насильство, руйнування, жорстокість. Червоний колір змушує насторожитися під час небезпеки, а також символізує пристрасть. Йому властива максимальність у почуттях [5]. Серед символічних асоціацій у кіно, червоний – це вогонь, пристрасть, агресія, небезпека, сила [6].

Помаранчевий колір транслює силу та енергію. У кіно виступає символом спогадів (сепія). Завдяки асоціації помаранчевого із Марсом, його використовують аби перемістити глядача у позаземний вимір, як наприклад у фільмах «Зоряні війни» (1999) Джорджа Лукаса та «Марсіанин» (2015) Рідлі Скотта [6].

Яскраві відтінки жовтого сприймаються позитивно, транслюють радість, оригінальність, а у поєднанні із чорним – асоціюються із небезпекою, божевіллям. Часто звертається до даної колористики режисер Уес Андерсон, зокрема для ілюстрації наївності, дитячого погляду на світ [6].

Синій колір створює передумову для глибокого роздуму. У фільмі «Тіснота» (2017) Кантеміра Балагова синій найчастіше символізує замкнутість, тривогу змішану з невідворотністю [6]. Синій колір, тим не менш, асоціюється із нічним небом, морем, є утіленням загадковості.

Зелений колір з відтінками жовтого викликає у глядача світлі почуття, асоціюється із юністю, гармонією, але у поєднанні з синім зелений транслює заплутаність і страх. У «Кімнаті страху» (2002) Девіда Фінчера зелено-синій стає ілюстрацією тривожного почуття, а сцени у «Матриці» (1999) режисерок сестер Вачовські створює неприродний ефект іншої реальності [6].

Фіолетовий часто використовують для створення на екрані фантазійної реальності або занурення у внутрішній світ героя. У «Неоновому демоні» (2016) Ніколаса Віндінга Рефна вибір фіолетового підказує зловісне наростання конфлікту протягом всієї розповіді, а у «Стражах Галактики» (2014) Джеймса Ганна переносить нас в інший вимір [6].

Рожевий колір означає романтичність та доброту, однак йому властива надмірна чутливість, легковажність [5]. Відомий персонаж із «Гаррі Поттера та Ордену Фенікса» (2007) Девіда Єйтса, Доролес Амбридж обожнювала рожевий, що викликало по відношенню до неї почуття, протилежні ніжності та розчулення, тому що вона була прикладом бездумної одержимості та зацикленості [6].

Це дозволяє зробити висновок, що дослідження питань взаємодії кольору та емоцій у сфері кінематографу є актуальними у сучасному світі, адже щорічно кількість нових кінострічок зростає, а технології породжують щоразу цікавіші візуальні контексти і, як наслідок, створюють нові сенси та сприяють формуванню інакшого способу мислення серед молодого покоління. Саме аналізуючи фільми минулих часів, ми маємо змогу прослідкувати фундаментальні зміни у підходах кіномитців до формування емоцій аудиторії.

Список використаних джерел:

1. Серов Н.В. Цвет культуры : психология, культурология, физиология. СПб., 2004. 672 с.
2. Базыма Б.А. Психология цвета: Теория и практика. Монография. Харьков, 2007. 205 с.
3. Кольори в кіно та їх вплив на сприйняття сюжету. URL: <https://moviegram.com.ua/colors-in-cinema/>
4. О чем говорит цвет костюма в кино. URL: <https://tvkinoradio.ru/article/article15581-o-chem-govorit-cvet-kostyuma-v-kino>
5. Психология кольору. URL: http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=2117
6. Цвет в кино: особенности восприятия. URL: <https://tvkinoradio.ru/article/article15847-cvet-v-kino-osobennosti-vospriyatya>